

หัวข้อคุณนิพนธ์	การสร้างสรรคศิลปะร่วมสมัยจากภูมิปัญญาเหมืองฝายล้านนา	
ผู้เขียน	นายสรารุช รูปิน	
ปริญญา	ศิลปวิทยุบัณฑิต (ศิลปะและการออกแบบ)	
คณะกรรมการที่ปรึกษา	ศ. เกียรติคุณ ม.ล. สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์	อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
	Assoc. Prof. Jan Theo De Vleeschauwer	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
	ศ. เกียรติคุณ พงศ์เดช ไชยบุตร	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

การศึกษาศิลปะภูมิปัญญาเหมืองฝายล้านนาในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา ต.แม่แรม อ.แมริ่ม จ.เชียงใหม่ พบว่าฝายโบราณที่ชาวบ้านใช้สำหรับการเกษตรมาตั้งแต่อดีตนั้น ปัจจุบันเปลี่ยนรูปแบบการใช้น้ำเพื่อผลิตเป็นน้ำประปามากกว่าการใช้ในการเกษตร ซึ่งความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี การละทิ้งเหมืองฝายและแหล่งน้ำชุมชนก่อให้เกิดปัญหาการแย่งชิงน้ำ ในช่วงฤดูแล้งน้ำมีปริมาณน้อยไม่เพียงพอต่อการอุปโภคและบริโภค ในทางกลับกันช่วงฤดูฝนน้ำป่าไหลหลากท่วมเรือสวนไร่นา และสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติต้องปิดบริการชั่วคราว การศึกษาและดำเนินการวิจัยได้ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาเหมืองฝายเพื่อจัดเป็นกิจกรรมการกระตุ้นจิตสำนึกให้เกิดความรักและหวงแหนแหล่งน้ำชุมชน โดยการปลูกต้นไม้เพื่อฟื้นคืนผืนป่าเสื่อมโทรม สร้างฝายขนาดเล็กในลำห้วยสาขาที่ไหลมายังแม่น้ำ ฝายจะช่วยในการกักเก็บน้ำให้มีใช้ในฤดูแล้ง และชะลอความเร็วกรากของกระแสน้ำในช่วงฝนตกหนัก การฟื้นฟูระบบเหมืองฝายมีกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่และคณะบุคคลภายนอกเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนเกิดความตระหนักถึงการแก้วิกฤตการณ์น้ำ และส่งเสริมให้ชุมชนได้กลับมาฟื้นฟูแหล่งน้ำอีกครั้งผ่านพิธีเสด็จผิวน้ำ และสืบชะตาน้ำ

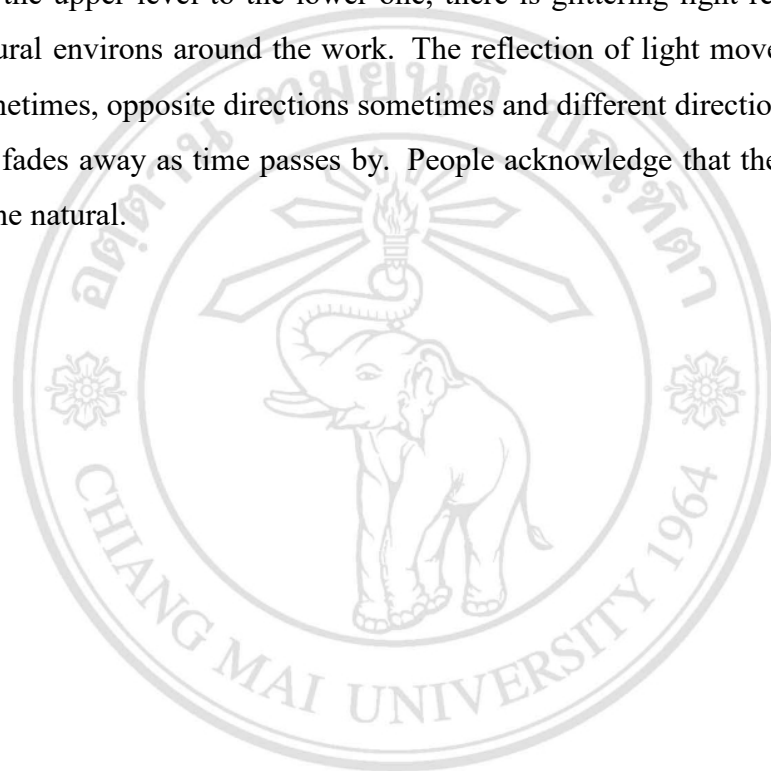
จากการศึกษาระบบเหมืองฝายและการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนได้นำองค์ความรู้มาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะในชุด “เหมืองฝายสายน้ำแห่งภูมิปัญญาระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ” โดยการใช้ระบบการกักเก็บ ไหลเวียน และลดหลั่นของน้ำจากภูมิปัญญาเหมืองฝาย ใช้วัสดุไม้ไผ่ ปูน หิน ดิน และทรายนำมาจัดวางเข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งพบว่าเมื่อยามที่มีแสงอาทิตย์ ส่องมากระทบผิวน้ำที่กำลังกระเพื่อมไหลและลดหลั่นเป็นชั้นๆ นั้น ได้สร้างความระยิบระยับปรากฏขึ้นบนฉากผนังและสภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่จัดวางเอาไว้โดยรอบ แสงสะท้อนมีการเคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกัน หรือบางครั้งสวนทางและขัดแย้งกัน ทำยลุดจางหายไปตามวัฏจักรแห่งกาลเวลา สร้างสภาวะอารมณ์ความรู้สึกที่ไม่สามารถบังคับควบคุมธรรมชาติไว้ได้

Dissertation Title	Contemporary Art Creation from Lanna Wisdom's Mueang Fai Irrigation	
Author	Mr. Sarawut Roopin	
Degree	Doctor of Fine Arts (Arts and Design)	
Advisory Committee	Prof. Emeritus ML. Surasawasdi Sooksawasdi	Advisor
	Assoc. Prof. Jan Theo De Vleeschauer	Co-advisor
	Prof. Emeritus Pongdej Chaiyakut	Co-advisor

ABSTRACT

From the study on Lanna wisdom of irrigation ditches and weirs in Mae Sa River Basin, Mae Raem Sub-district, Mae Rim District, Chiang Mai Province, it is discovered, concerning the ancient weirs that the locals have used for agricultural purposes since the past have been abandoned because water use has been changed from the use for agriculture to the use for the production of pipe water. The need for water increases every year. The abandonment of weirs and water sources in communities causes the problems related to water conflicts. In dry seasons, the amount of water does not meet the need for water for agricultural works and consumption. On the contrary, during a rainy season, wild water floods over agricultural fields, households and natural tourist attractions such as Mae Sa waterfall which has to be temporarily closed. In this study and research project, Mueang Fai (weirs and irrigation ditches) wisdom is applied to the arrangement of activities to encourage members of related communities to treasure their water sources through the activities of forestation (to grow trees in deforested areas), and to build small weirs in branch streams that run to the main river. Small weirs on slopes of a mountain help retain water during a dry season and slowdown water flow when there is a heavy rain. The powers of youths and outsiders are important forces that urge communities to be aware of the solutions to water crises and to have common awareness in the weir - based traditions that will be factors that make people rehabilitate water sources again through the rites to worship the guardian spirits of water and to bless water.

From the study on weir and ditch systems and the arrangement of activities with the communities, the attained bodies of knowledge are implemented to the creation of art works in the ‘Mueang Fai: Water of Wisdoms between Humans and Nature’ project that uses the systems of water retention, circulation and flow from Mueang Fai wisdom. The used materials are bamboo sticks, cement, soil, rock and sand that are aligned with natural environs. It is apparent that when the light has a contact with the surface of water that flowing from the upper level to the lower one, there is glittering light reflected on the walls and natural environs around the work. The reflection of light moves in the same directions sometimes, opposite directions sometimes and different directions sometimes. At the end, it fades away as time passes by. People acknowledge that they cannot take control over the natural.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved